

ANDREJ PLENKOVIĆ: ZASTUPNIK U EUROPSKOM PARLAMENTU Prisilne mjere ne smiju biti trajne

Nakon napada u Parizu i Bruxellesu, EU pokušava pronaći zajednički "model" efikasnog preveniranja od budućih terorističkih napada, a postoje i ideje o zajedničkoj sigurnosnoj agenciji, koja će na jednom mjestu imati sve informacije.

O trenutnoj situaciji, kao i o posljedicama koje terorizam ima na pravne i demokratske stečevine EU-a, razgovarali s nr. sc. Andrejom Plenkovićem, hrvatskim zastupnikom u Europskom parlamentu i potpredsjednikom Odbora za vanjske poslove Europskog parlamenta.

▼ Što se o pitanju sigurnosti radi u EU-u, koje poteze čini Europski parlament u svezi s efikasnim pravosuđnom, policijskom i obavještajnom suradnjom te razmjenom podataka među članicama EU-a?

- Zastravajući teroristički napadi u Parizu i Bruxellesu nametnuli su borbu protiv terorizma kao jedno od prioritarnih pitanja EU-a. U posljednjih dvadesetak godina ostvaren je značajan napredak u suradnji država članica u području vanjske, sigurnosne i obrambene politike. Međutim, budući da su zajednički trenutni strateški dokumenti doneseni u vrlo različitoj sigurnosnoj situaciji, Europska unija treba usvojiti Novu globalnu strategiju vanjske i sigurnosne politike, koja bi trebala stupiti na snagu u lipnju. Jedino sveobuhvatnom i koordiniranom strategijom EU će se moći snažnije oduprijeti kriznim žarištima u susjedstvu, od kojih je rješenje rata u Siriji ključ za okončanje izbjegličke krize i slom tzv. Islamske države.

U Europskom parlamentu pokrenuli smo niz zakonodavnih i sigurnosnih akata i mjera radi sprječavanja novih terorističkih napada unutar EU-a. Kao dio najsnažnije političke grupacije europske pučke stranke, zagovaramo sveobuhvatni pristup utemeljen na četiri ključne mjere.

Prvi prioritet odnosi se na intenziviranje pravosuđne, policijske i obavještajne suradnje te razmjene podataka među članicama EU-a. Druga mjera je osiguravanje bolje zaštite vanjskih granica Unije te kontrole migracijsko-izbjegličkog vala. Treće, zalažemo se za usvajanje Direktive o registru putnika u zračnom prostoru. Četvrta točka podrazumijeva napore prema deradikalizaciji i integraciji islamskih zajednica u europskim zemljama. Budući da je Hrvatska izgradila izvrsne odnose sa svojom islamskom zajednicom, tu vidim i prostor za doprinos Hrvatske, bez obzira na sve objektivne povijesne razlike u odnosu na islamske zajednice u Zapadnoj Europi.

▼ Je li uopće moguća veća i efikasnija suradnja sigurnosnih službi pojedinih EU država, koje, čini se, i dalje djeluju svaka za sebe?

- Podizanje suradnje sigurnosnih službi svih članica EU-a na najvišu razinu ključni je potez Unije u otkrivanju preostalih terorističkih mreža. Posljedice dolaska gotovo 1,5 milijuna migranata i izbjelica samo u prošloj godini na teritorij EU-a te organizirani teroristički napadi pokazali su da kvalitetno sigurnosno rješenje ne mogu postići individualne reakcije članica, nego isključivo zajednički europski pristup. Takav model prije svega treba doći do izražaja kod nadzora gotovo 30.000 stranih boraca u Siriji, od kojih čak 5000 iz Europe. Njima se treba ući u trag

i spriječiti organizaciju terorističkih aktivnosti po povratku u Europu te komunikaciju s tzv. spavačima. Zato je važno pojačati obavještajnu suradnju s partnerskim zemljama, prije svega SAD-om i Turskom, kao i sa zemljama Arapske lige i Afričke unije, a ujedno treba ubrzati formiranje crne liste džihadista i osumnjičenih terorista.

▼ SAD je imao Patriotski zakon, a od prošle godine nešto blažu verziju Freedom Acta. Je li takva "zakonska olakšica" sigurnosnim i obavještajnim službama moguća ili nije i za EU?

- Patriotski zakon bio je reakcija sigurnosnih službi u SAD-u nakon terorističkih napada 11. rujna 2001. No, Europska unija treba što prije u cijelosti početi provoditi vlastiti označeni katalog antiterorističkih mjera, uz konsenzus svih država članica i aktera. Zato vrlo bitnim smatram što brže usvajanje Direktive o registru putnika u zračnom prostoru (PNR) te vjerujem da će se i kod kolega europskih socijalista ubrzo stvoriti suglasje o ovom prioritarnom aktu za prikupljanje informacija o potencijalnim teroristima. Na dnevnom redu nalazi se i čitav niz drugih mjera poput bolje operativne suradnje država članica s Eurojustom i Europolom te jačanje kapaciteta Europolu u otkrivanju terorista, kao i istraživanje izvora financiranja terorista i kažnjavanje terorističke propagande. Skup antiterorističkih mjera, međutim, mora osigurati zaštitu temeljnih ljudskih prava te maksimalnu moguću zaštitu privatnosti građana.

▼ Prijeti li Europskoj uniji zbog terorizma u većoj mjeri suspenzija nekih građanskih prava i sloboda, neki oblici iznuđenog izvanrednog stanja? Raspravlja li se možda i o toj soluciji u Europskom parlamentu?

- Najviša razina zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda trajni su prioriteti Europske unije te razlog njezina uspjeha. S druge strane, u okolnostima kada se suočavamo s novom vrstom terorizma koji ne bira metu, sigurnost građana mora doći na prvo mjesto. Kada je riječ o slobodi kretanja, primjerice, mjere koje bi suspendirale pojedine odrednice Schengenskog režima nikako ne smiju biti dugoročnog karaktera, jer bi to značilo razgrađivanje europskog projekta. Vjerujem da do toga neće doći. Smatram da su postojeći zakonodavni okviri koji su na raspolaganju sigurnosnim tijelima država članica u pravilu adekvatni te da se moraju u cijelosti koristiti kako bi se spriječila radikalizacija, planiranje te izvršenje novih terorističkih napada. (D.JERKOVIĆ) ■

MARIJANA PETIR: ZASTUPNICA U EUROPSKOM PARLAMENTU Pravne stečevine EU-a nisu u opasnosti

O situaciji u Europskoj uniji, u kontekstu nedavnih terorističkih napada, mogućnostima uvođenja izvanrednih mjera i suspenzije nekih građanskih prava i sloboda, razgovarali smo s Marijanom Petir (HSS), zastupnicom u Europskom parlamentu.

▼ SAD ima Patriotski zakon. Je li takvo što moguće ili nije u EU?

- Prema informacijama koje imam, glavne odredbe tog zakona koji je donesen nakon terorističkog napada na New York i Washington 11. rujna 2001. godine američki je Senat u lipnju 2015. godine ukinuo. Taj je zakon dopuštao zadržavanje građana koji nisu državljani SAD-a, bez precizne optužbe, uz osnovnu sumnju u umiješanost u terorizam. To je rezultiralo stotinama zatvorenika označenih kao "neprijateljski borci" koji su bili žrtve lošeg tretmana i pritvora na neodređeno vrijeme. Nakon ukidanja tih odredbi, na snagu je stupila nova odredba prema kojoj se izvanredno prisluškivanje omogućuje u izuzetnim slučajevima (manje od sto puta godišnje), dok će u ostalim slučajevima sud morati dati poseban nalog procijeni li da je ugrožena nacionalna sigurnost. Francuski je parlament nakon napada na Charlie Hebdo usvojio novi Zakon o špijunaži koji, iako u svojoj štiri ima za cilj zaštititi nevine, s druge strane otvara mogućnost zlorabe pa je izložen kritikama da pridonosi kršenju ljudskih prava, dok u konačnici ni jedan od ova dva spomenuta zakona nije uspio spriječiti nove terorističke napade.

Mi u Europskoj pučkoj stranci zauzimamo se u Europskom parlamentu za bolju regulaciju upotrebe podataka iz registra putnika, poboljšanje razmjene podataka između zemalja članica, ali i agencijskih baza podataka, u čemu sada imamo velikih poteškoća, proširenje baza podataka na državljane trećih zemalja, kao i poboljšanje suradnje s tim zemljama, razvijanje konkretnih strategija u sprječavanju radikalizma u zatvorima i na internetu jer se pokazalo da su to glavna mjesta regrutacije i promocije radikalizma, sprječavanje nezakonite trgovine oružjem, učinkovitu kontrolu na vanjskim granicama EU-a...

▼ Prijeti li EU zbog terorizma u većoj mjeri suspenzija nekih građanskih prava i sloboda, neki oblici iznuđenog izvanrednog stanja?

- Smatram da ne smijemo podležiti strahu od terorizma jer upravo je to teroristima i glavni cilj - posijati strah i učiniti da živimo u strahu svakog dana, svake minute i sekunde gdje god bili i što god činili. Ako nas strah preuzme, ni u jednom glavnom gradu Europe nećemo se osjećati sigurno. U potezima koje vučemo moramo voditi računa da mjere sigurnosti koje su nužne i moraju biti i snažnije prati zaštita građanskih prava i sloboda. Snažne sigurnosti jesu podignute na visoku razinu, ali to je upravo stoga kako bi se građani EU-a mogli osjećati sigurno i slobodno kretati. Je li nam to garancija da neće biti novih napada? Nažalost nije, no moramo učiniti sve što možemo kako bismo prevenirali nove napade. Teroristi mogu pobijediti samo ako se Euroljani odreknu svojih vrijednosti, svojih korijena i načina života. U pravu su naša građanska prava i slobode ono što nas razlikuje od onih koji nas žele uništiti, a to ne smijemo dopustiti. Vidjeli smo što se dogodilo večer nakon napada na Bruxelles - tisuće ljudi izašle su iz svojih domova i okupile se u središtu Bruxellesa kako bi odale počast žrtvama. To je teroristima jasna poruka da neće pobijediti, da nas neće slomiti i da nas neće pokoriti.

▼ Jesu li u opasnosti pravne stečevine EU-a kad je riječ o opasnosti od terorizma?

- Ne bih rekla da su pravne stečevine EU-a u opasnosti, no da moramo promijeniti pristup kako bismo zaštitili svoje građane, to je točno. Više od 5000 Europljana otišlo je boriti se kao strani borci na Bliski istok, a jedan dio njih se vratio. Premda se znalo da se ne vraćaju svi kao pokajnici koji su uvidjeli da ubijanje nije dobro, nisu poduzete adekvatne mjere kako bi ih se spriječilo u njihovim pogubnim aktivnostima. Upravo zbog toga što su pojedine skupine poput socijalista u Europskom parlamentu uporno odbijale pod krinkom zaštite ljudskih prava omogućiti strože kontrole i poboljšati razmjenu podataka, s određenim vremenskim odmakom ipak dolazimo do toga da su nam snažnije kontrole potrebne, kao i razmjena podataka, no nažalost mnogi ljudski životi su u međuvremenu ugašeni.

▼ Sad je svima jasno da su i migranti sigurnosni problem, premda to do prije godinu dana mnogi nisu željeli priznati. Kako to komentirate?

- Loš sustav kontrole omogućio je teroristima da uz velike fluktuacije migranata lakše, pa i gotovo neprimjetno dođu na europsko tlo. Migrante je trebalo registrirati ne samo zbog toga što bi se puno lakše otkrilo ima li među njima onih s kriminalnim dosjeom već i zbog toga kako bi se spriječile i neke druge zlorabe. Od ukupnog broja migranata koji su prošli kroz Hrvatsku, 80 posto su bili muškarci, a 20 posto žene, od čega 40 posto djevojčice. Nitko se nije zapitao čije su to kćeri i sestre i jesu li uopće u bilo kakvom srodstvu s muškarcima s kojima putuju ili su one žrtve trgovine ljudima? Pozivajući se na lažnu solidarnost i odbijajući štiti sigurnost vlastitih građana, bivša vlada propustila je nažalost među migrantima i teroriste koji su sudjelovali u napadu na Pariz kao i trgovce ljudima, da nesmetano prođu kroz Hrvatsku i naude nedužnim ljudima. Situacija je odavno izmaknula kontroli i rješenja su se trebala tražiti prije godinu dana kada smo i upozoravali na galopirajući problem, međutim mnogi su tada iz sebičnih razloga, a mnogi pod pritiskom iz nekih lijevo orijentiranih medija, u svom populističkom pristupu propagirali politiku koja se pokazala pogubna za EU. Dokaz tomu su brojni incidenti u posljednjih godinu dana, od incidenta na granicama do fizičkog nasilja kojeg je bilo mnogo, silovanja, a da ne govorim o samim terorističkim napadima. Naravno da je nužno uz pojačanu kontrolu i razmjenu informacija ovaj problem rješavati na njegovu izvoru, a moramo se zapitati tko dijeli letke i iz kojih motiva te poziva migrante u Europu kao da ih ovdje čeka "med i mlijeko" te zašto i dalje kupujemo naftu od istih onih ljudi koji financiraju ISIS. Europa je suočena s kolektivnim problemom i zajedničkom prijetnjom sigurnosti svih njezinih građana, a na nju ne odgovara kao Unija, već se države članice još uvijek većinom snalaze same. To se mora promijeniti. (D.JERKOVIĆ) ■